

Pregledni naučni rad

UDK 343.272:343.9.02(497.6)(497.115)

Dr. sc. Maja Badžak

Uprava za indirektno oporezivanje, Regionalni centar Mostar, šef Odsjeka za provođenje propisa

Fejzi Beqiri, Assistant Professor, Ph.D.

Faculty of Law, Universum International College, Pristina, Republic of Kosovo

**ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI KAO INSTRUMENT PROTIV
ORGANIZOVANOG KRIMINALA: KOMPARATIVNA ANALIZA
IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE KOSOVO**

Sažetak: Organizovani kriminal u Bosni i Hercegovini i u Republici Kosovo generira značajnu nezakonito stečenu imovinsku korist pribavljenu izvršenjem krivičnih djela koja često služi za financiranje daljnjih kriminalnih aktivnosti.

Kako je osnovni temelj za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom sadržan u načelu da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, te da će se ista oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno nameće se kao posebno značajno pitanje da li države Bosna i Hercegovina i Republika Kosovo imaju instrumente posebno u normativnom dijelu u smislu uspostavljanja društveno korisne djelatnosti kroz primjenu instituta oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi i provođenja finansijskih istraga kao sastavnog dio postupka za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

Planirana studija bi uključivala komparativnu analizu pravnih instrumenata i prakse u postupcima oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi, analizirajući utjecaj oduzimanja imovinske koristi i njihovu efikasnost u borbi protiv organizovanog kriminala.

Analiza će se temeljiti na konkretnim slučajevima, međunarodnim izvještajima i regionalnim praksama, s ciljem identificiranja pravnih praznina i preporuka za jačanje mehanizama oduzimanja, uz očuvanje ravnoteže između krivičnogpravnog djelovanja i zaštite prava vlasništva.

Ključne riječi: oduzimanje imovine, organizovani kriminal, finansijske istrage, krivično pravo, komparativna analiza, Bosna i Hercegovina i Republika Kosovo

UVOD

Organizovani kriminal predstavlja jedan od najsloženijih i najopasnijih fenomena savremenog društva, s dubokim posljedicama po vladavinu prava, ekonomsku stabilnost i povjerenje građana u institucije. Na prostoru zapadnog Balkana, uključujući Bosnu i Hercegovinu i Republiku Kosovo, organizovane kriminalne grupe ostvaruju značajnu materijalnu korist kroz različite oblike kriminalnih aktivnosti – trgovinu narkoticima, korupciju, utaju poreza, pranje novca i druge oblike finansijskog kriminala. Oduzimanje nezakonito stečene imovine postalo je jedan od ključnih instrumenata u borbi protiv ovih pojava, jer direktno pogađa ekonomske temelje organiziranog kriminala i smanjuje njegovu sposobnost za daljnje djelovanje.

Savremeni pristupi borbi protiv organiziranog kriminala više se ne oslanjaju isključivo na krivične sankcije u užem smislu, već sve više na finansijske istrage i mehanizme oduzimanja imovinske koristi stečene krivičnim djelima. Time se ostvaruje osnovni princip – da se kriminal ne isplati. Međutim, u praksi se javljaju brojni izazovi, naročito u pogledu dokazivanja nezakonitog porijekla imovine, zaštite prava vlasništva, kao i efikasnog upravljanja oduzetom imovinom.

Cilj ovog rada je da pruži komparativnu analizu pravnih i institucionalnih mehanizama oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi u Bosni i Hercegovini i u Republici Kosovu, te da procijeni njihovu učinkovitost u suzbijanju organizovanog kriminala. Posebna pažnja posvećuje se identifikaciji sličnosti i razlika u zakonodavnim rješenjima, praksi nadležnih institucija, kao i uticaju međunarodnih standarda i organizacija na oblikovanje nacionalnih politika.

Istraživanje se temelji na analizi relevantnih zakonskih propisa, izvještaja međunarodnih organizacija, kao i dostupnih sudskih slučajeva koji ilustriraju praktičnu primjenu instituta oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi. Kroz komparativni pristup nastoji se ponuditi uvid u stepen harmonizacije sa evropskim standardima i identifikovati moguća područja za unapređenje sistema u obje države.

Hipoteza koja se postavlja u ovom radu jeste da efikasno oduzimanje nezakonite stečene imovinke koristu predstavlja jedan od najvažnijih mehanizama za slabljenje finansijske moći organiziranog kriminala, ali da uspjeh ovog instrumenta zavisi od stabilnog zakonodavnog okvira, institucionalne koordinacije i političke volje.

1. Teorijski okvir oduzimanja nezakonite imovine

1.1. Pojam i pravna priroda oduzimanja nezakoniti stečene imovinske koristi

Glavni motiv počinioca krivičnih djela privrednog kriminaliteta i organizovanog kriminaliteta je sticanje nezakonite koristi. Počinioci tih krivičnih djela, posebno članovi

zločinačkih organizacija, ulažu nezakonitu dobit u nove nezakonite aktivnosti ili peru novac kako bi ga legalizirali i na taj način kroz njegovu legalizaciju i legalne poslove ostvarili određeni položaj i utjecaj u društvu. Stoga se oduzimanje prihoda stečenog krivičnim djelom pokazuje kao učinkovito sredstvo u borbi protiv privrednog kriminala i posebno organizovanog kriminaliteta.¹

Mnoga krivična djela su povezana sa sticanjem imovinske koristi koja može ulaziti u samo biće krivičnog djela, po pravilu kao posljedica u užem smislu i iznimno u nekog drugom svojstvu, kao objektivni uvjet kažnjivosti, zatim kao motiv djela, a može se raditi i o tome da je djelom stvoreno stanje koje je omogućilo imovinsku korist.² Sa krivičnoprocesnog aspekta efikasna primjena mjere oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom zahtjeva rješavanje tri ključna pitanja: kako je detektirati, i kako ući u trag imovinskoj koristi koja je pribavljena krivičnim djelom, kako dokazati uzročnu vezu između krivičnog djela za koje je određena osnova optužena i imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, i kako na vrijeme osigurati oduzimanje cjelokupne imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.³ Dakle, institut oduzimanja nezakonito stečene imovinske koristi ne predstavlja kaznu u pravom smislu riječi, ali ima neka njena svojstva poput zakonitosti te većinu počinitelja krivičnih djela pogađa više nego sama kazna iz razloga što se oduzima nezakonita zarada, odnosno korist pribavljena izvršenjem krivičnih djela, a što je ujedno i osnovni motiv počinitelja krivičnih djela.

1.2. Razlikovanje između krivičnogopravnog i građanskopravnog oduzimanja

Krivično zakonodavstvo na svim razinama sadrži odredbe koje su usmjerene na oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Tako je osnovni temelj za oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom sadržan u načelu da niko ne može zadržati imovinsku korist pribavljenu krivičnim djelom, te da će se ista oduzeti sudskom odlukom kojom je utvrđeno da je krivično djelo učinjeno.⁴ U osnovi primjene ove mjere je princip *nullum commodum capere potest de sua propria iniuria*-niko ne može imati korist od vlastitog zlodjela. Ovo temeljno načelo poznato je u svim državama

¹ Novosel, D.: Financijske istrage i progon počinitelja gospodarskog kriminaliteta, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007. godina, (739-783), str. 739., dostupno na <https://hrcak.srce.hr/89302> (posjećeno 09. novembar 2025. godine).

²Petrović, B., Mujanović, E.: Krivično djelo pranja novca u uporednom pravu, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu LII-2009. godina, str. 301-323.

³Vidjeti Pajić, D.: Krivičnoprocesni aspekti oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, Denis Pajić, Mostar 2020. godina, str. 4.

⁴Član 110. Krivičnog zakona BiH, (Službeni glasnik BiH, broj: 3/2003, 32/2003 - ispr., 37/2003, 54/2004, 61/2004, 30/2005, 53/2006, 55/2006, 8/2010, 47/2014, 22/2015, 40/2015, 35/2018, 46/2021, 31/2023 i 47/2023), analogno članovima 114. Krivičnog zakona FBiH, (Službene novine FBiH broj: 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, 75/2017, 31/2023 i 58/2025), 83. Krivičnog zakonika RS, (Službeni glasnik RS broj: 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021, 73/2023, "Sl. glasnik BiH", br. 9/2024 - odluka US BiH, "Sl. glasnik RS" 105/2024 - odluka US, 19/2025, "Sl. glasnik BiH", br. 14/2025 - odluka US BiH, "Sl. glasnik RS", br. 31/2025 i 85/2025 - odluka US), 114. Krivičnog zakona BD BiH (Službeni glasnik BD BiH broj: 19/2020 - prečišćen tekst, 3/2024 i 14/2024).

i svojstveno je samom pojmu nedopustivosti stjecanja bilo kakve imovine počinjenjem krivičnog djela.⁵

Međutim, oduzimanje imovinske koristi treba razlikovati od naknade štete koju oštećenik može ostvariti u krivičnom ili građanskom postupku jer šteta može nastati i kada počinioc krivičnog djela nije ostvario nikakvu imovinsku korist.⁶ Temeljna pretpostavka jest da je imovinska korist pribavljena krivičnim djelom, te da je uzročno povezana s njegovim izvršenjem. Ona može ulaziti u samo biće krivičnog djela, u pravilu, kao posljedica u užem smislu, iznimno u nekom drugom svojstvu, kao objektivni uvjet kažnjivosti, ali može biti i posve izvan bića djela, zatim kao motiv djela, a može se raditi i o tome da je djelom stvoreno stanje koje je omogućilo imovinsku korist.⁷

U uređenju instituta oduzimanja imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom načelno se razlikuju dva pristupa: isključivo krivičnopravni i dvojni, koji poznaje i krivičnopravni i građanskopravni pristup.⁸ Krivični zakon BiH (u daljem tekstu: KZ BiH) svojom odredbom člana 110a propisao je mogućnost oduzimanja imovinske koristi, prihoda, profita ili druge koristi u građanskom postupku u slučaju kada nisu ispunjeni zakonom utvrđeni uslovi za oduzimanje imovinske koristi u krivičnom postupku, koja mogućnost nije data u krivičnim zakonima entiteta (FBiH i RS) kao ni u Krivičnom zakonu Brčko Distrikta, (u daljem tekstu: KZ BD BiH) gdje se prošireno oduzimanje imovinske koristi provodi isključivo u okviru krivičnog postupka, što predstavlja nejednak tretman i neharmonizaciju krivičnih zakona, na što se mora obratiti posebna pažnja isključivo zbog različitih zakonskih rješenja, pa samim tim i različite sudske prakse. Za razliku od rješenja koja su data KZ BiH, na nivou entiteta i Brčko Distrikta doneseni su posebni zakoni o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom prema kojima se poseban postupak za oduzimanje imovinske koristi vodi kada postoji osnovana sumnja da je učinjenjem krivičnog djela pribavljena imovinska korist, a nisu ispunjeni uvjeti za vođenje krivičnog postupka zbog: a) smrti osumnjičenog ili optuženog ili b) bjekstva osumnjičenog ili optuženog, a prijeti opasnost od nastupanja zastare krivičnog gonjenja.⁹

⁵Kos, D.: Problematika oduzimanja imovinske koristi vezana uz aspekt organiziranog kriminaliteta, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 5 (2), 753-759, preuzeto od Ferhatović, A., Boban, H.: Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u Federaciji BiH, UDK 343.272, Godišnjak pravnog fakulteta u Sarajevu, LX-2017. godina, str. 157.

⁶Kurtović-Mišić, A., Krstulović-Dragičević, A.: Kazneno pravo (Temeljni pojmovi i instituti), DES-Split, Split 2014. godina, str. 216.

⁷Pavišić, B., Veić, P., Vučković, M.: Komentar kaznenog zakona, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija u suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Rijeci, Zavodom za kaznene znanosti Mošćenice, Znanje d.d. Zagreb, 1999. godina, str. 230.

⁸Detaljnije vidjeti u Datzer, D., Sarajlija, S., Rondić, S., Helić, V., Petrović, B., Ferhatović, A., Kapo, K., Mujanović, E.: ur. Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima, Priručnik za praktičare, Agencija ALIGO Sarajevo, Sarajevo 2016. godina, str. 34., dostupno na https://kriminalsencisplati.ba/wp-content/uploads/2017/02/Oduzimanje_imovinske_koristi_stecene_krivicnim_djelom_Prirucnik.pdf (posjećeno 09. novembar 2025. godine).

⁹Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH broj: 71/14), vidi član 5., analogno sa članom 30. Zakona o

Oduzimanje imovinske koristi u građanskom postupku veže se za početak sedamnaestoga stoljeća i ne temelji se na krivnji počinitelja, već na porijeklu imovine. U slučajevima kada nije moguće provesti krivični postupak zbog smrti počinitelja, njegove nedostupnosti ili zbog toga što je okrivljenik oslobođen optužbe, moguće je da posebna tijela (npr. Ured za suzbijanje teških prijevара ili Agencija za oduzimanje imovine) pokrenu postupak građanskog oduzimanja prihoda od protupravnog ponašanja. Postupak je supsidijaran i potrebno je da policija proslijedi informacije o slučajevima u kojima nema dovoljno dokaza da se pokrene ili nastavi sa krivičnim postupkom, nema javnog interesa da se nastavi sa krivičnim postupkom ili postoje proceduralne poteškoće koje onemogućuju daljnje krivično postupanje (počinitelj je nedostupan, preminuo, i sl.).¹⁰

Ono što se nameće kao imperativ u postupcima oduzimanja imovinske koristi jeste postizanje proporcionalnosti i uvažavanje prava na zaštitu vlasništva. Naime, Ustavom BiH, članom II/3.k) zagarantovano je pravo na imovinu, dok je članom 1. Protokola 1. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda¹¹ propisana zaštita imovine.¹² Ustavni sud BiH je Apelacijom broj: AP-1828/22 donesenoj po osporenom aktu- rješenju Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 01 0 K 015030 21 Kž 14 od 13. juna 2022. godine proporcionalnost kod određivanja mjera osiguranja obrazložio na način da izrečene mjere suštinski ne zadiru u samu imovinu budući da imovina od apelanta nije oduzeta, nego je bilo neophodno privremeno onemogućiti apelanta da imovinu otuđi ili eventualno prenese na treće osobe. Imajući u vidu navedeno, Ustavni sud smatra da se izrečenom privremenom mjerom na apelanta ne stavlja pretjeran pojedinačni teret u usporedbi s javnim interesom koji se želi ostvariti, čime je postignuta pravična ravnoteža između zahtjeva općeg interesa zajednice i zahtjeva za zaštitu osnovnih prava pojedinaca.¹³

2. Pravni okvir za oduzimanje imovinske koristi u Bosni i Hercegovini

Već smo naprijed naglasili da krivično zakonodavstvo na svim razinama u BiH sadrži odredbe koje su usmjerene na oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.

oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela Republike Srpske (Službeni glasnik RS broj: 66/18) i članom 5. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BD BiH broj: 29/16, 13/19).

¹⁰Datzer, D., et.al.: ur., Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima, Priručnik za praktičare *op.cit.*, str.36.

¹¹*European Convention on Human Rights* (Narodne novine Međunarodni ugovori br. 18/97, 6/99, 14/02, 13/03, 9/05, 1/06, 2/10).

¹²Svako fizičko ili pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo države da primjenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi nadzirala korištenje imovine u skladu s općim interesima ili da bi osigurala naplatu poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

¹³Više o praksi sudova u BiH vidjeti Vodič za oduzimanje imovinske koristi proistekle iz krivičnog djela dostupno na <https://www.fazuoi.gov.ba/index.php/saopstenja/predstavljen-vodic-za-oduzimanje-imovinske-koristi> (posjećeno 09. novembar, 2025. godine).

Krivičnoprocesni zakon BiH, kao i entitetski krivičnoprocesni zakoni, te krivičnoprocesni zakon BD BiH ne poznaju termin financijske istrage, međutim odredbom člana 392. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BiH¹⁴ (analogno članovima 413. stav 2. Zakona o krivičnom postupku FBiH¹⁵, 386. stav 2. Zakona o krivičnom postupku RS¹⁶ i 392. stav 2. Zakona o krivičnom postupku BD BiH¹⁷) propisano je da je tužitelj u toku postupka dužan prikupljati dokaze i izviđati okolnosti koje su od značaja za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Pored klasičnog oduzimanja imovinske koristi propisanog članom 110. KZ BiH (analogno član 114. KZ FBiH i 114. KZ BD BiH, te članak 83. KZ RS) krivični zakoni BiH, FBiH i BD BiH poznaju i tkz. prošireno oduzimanje imovinske koristi¹⁸ a KZ BiH i mogućnost oduzimanja u parničnom postupku, za razliku od KZ RS koji ne poznaje taj institut.¹⁹

Kako bi se dodatno naglasila važnost provođenja financijskih istraga na razini entiteta (FBiH i RS), te na razini BD BiH donijeli su se posebni *lex specialis* zakoni o oduzimanju imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnog djela kojim je dodatno naglašena važnost vođenja financijskih istraga, odnosno financijska istraga kao zakonska kategorija propisana je ovim *lex specialis* zakonima.

¹⁴Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH broj: 3/2003, 32/2003 - ispr., 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 29/2007, 53/2007, 58/2008, 12/2009, 16/2009, 53/2009 - dr. zakon, 93/2009, 72/2013, 65/2018).

¹⁵Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH broj: 35/2003, 56/2003 - ispr., 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014, 74/2020).

¹⁶Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik RS broj: 53/2012, 91/2017, 66/2018, 15/2021).

¹⁷Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BD BiH broj: 34/2013 - prečišćen tekst, 27/2014, 3/2019, 16/2020).

¹⁸Član 110a KZ BiH, analogno članovima 114a FBiH i 114a KZ BD BiH.

(1) Kada se krivični postupak vodi za krivična djela iz glava XVII, XVIII, XIX, XXI, XXI A i XXII ovog zakona, sud može odlukom iz člana 110. stav (2) oduzeti i onu imovinsku korist prihod, profit ili drugu korist iz imovinske koristi za koju tužitelj pruži dovoljno dokaza da se opravdano vjeruje da je takva imovinska korist, prihod, profit ili druga korist iz imovinske koristi pribavljena izvršenjem ovih krivičnih djela, a počinitelj nije pružio dokaze da je korist pribavljena zakonito.

(2) U slučaju kada nisu ispunjeni zakonom utvrđeni uvjeti za oduzimanje imovinske koristi, prihoda, profita ili druge koristi iz imovinske koristi stečene krivičnim djelom u krivičnom postupku, zahtjev za njeno oduzimanje može se podnijeti u parničnom postupku.

¹⁹Prošireno oduzimanje imovinske koristi ostvarene krivičnim djelom nastalo je kako bi se omogućio zahvat u imovinu počinitelja krivičnih djela i onda kada se njihove ranije kriminalne aktivnosti tek pretpostavljaju, a što se pravda onemogućavanjem bogaćenja izvršenjem krivičnih djela. Datzer, D., Mujanović, E., Deljić, I.: Pravno uređenje proširenog oduzimanja imovinske koristi u krivičnom pravu Ujedinjene Kraljevine i Savezne Republike Njemačke, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 27, broj 2/2020. godina, str. 857-877., dostupno na <https://hrcak.srce.hr/253349> (posjećeno 10. novembar 2025. godine). Više o proširenom oduzimanju imovinske koristi vidjeti u Pajić, D.: *op.cit.*, str. 112-115., Datzer, D., et.al.: ur. Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima, Priručnik za praktičare *op.cit.*, str. 19-105.

Tako je odredbom člana 8. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH²⁰ propisano: „Ako je to potrebno za sveobuhvatno utvrđivanje stvarnog porijekla, vrijednosti i strukture imovinske koristi za koju postoje osnovi sumnje da je pribavljena krivičnim djelom, nadležni tužitelj može izdati naredbu za provođenje financijske istrage. Ako drukčije nije propisano ovim zakonom, primjenjuju se odredbe ZKP koje uređuju uvjete i načine provođenja pojedinih radnji koje po svojoj svrsi i sadržaju čine radnje financijske istrage. Svi organi vlasti i institucije u FBiH, posebno organi unutarnjih poslova u kantonima i Federalno ministarstvo unutarnjih poslova, Financijska policija FBiH, Porezna uprava FBiH, Komisija za vrijednosne papire FBiH i Registar vrijednosnih papira u FBiH će, u okviru svojih nadležnosti, postupati u skladu sa nalogima tužitelja koji je donio naredbu o provođenju financijske istrage na osnovu ovog zakona“.

Odredbom člana 9. Zakona o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela RS²¹ propisano je da se financijska istraga pokreće protiv vlasnika imovine kada postoje osnovi sumnje da ima imovinu koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela.

Važno je naglasiti da se odredbe ovog zakona primjenjuju kada iz pravnih ili faktičkih razloga nije moguće vođenje krivičnog postupka prema učinioцу krivičnog djela u slučajevima 1) ako lice protiv kojeg je pokrenut krivični postupak nije sposobno da učestvuje u postupku zbog nastupanja duševne bolesti, 2) ako je lice protiv kojeg je pokrenut krivični postupak nedostupno organima gonjenja i sudu, 3) u slučaju smrti lica protiv kojeg je pokrenut krivični postupak.²²

Isto tako odredbom člana 8. Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine BD BiH²³ propisano je da u svrhu utvrđivanje stvarnog porijekla, vrijednosti i strukture nezakonito stečene imovine, nadležni tužitelj može izdati naredbu za provođenje financijske istrage.

Iz prednjeg proizlazi da tužitelji ima ključnu ulogu za iniciranje financijskih istraga koji će u svim slučajevima kada postoje osnovi sumnje da je izvršenjem krivičnog djela pribavljena imovinska korist uz saradnju sa ovlaštenim službenim osobama i agencijama za provođenje zakona provesti financijsku istragu u pravcu prikupljanja dokaza koji su od važnosti za utvrđivanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom.²⁴ Naprijed spomenuti *lex specialis* zakoni zamišljeni su kao dopuna osnovnom

²⁰Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom FBiH (Službene novine FBiH br. 71/14).

²¹Zakon o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela RS (Službeni glasnik RS br. 66/18).

²²Vidi član 30. Zakon o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela RS.

²³Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine BD BiH (Službeni glasnik BD BiH br. 29/16, 13/19).

²⁴Ako postoje osnovi sumnje da je neka osoba počinila krivično djelo koje je povezano s dobivanjem imovinske koristi, Sud može, na osnovu prijedloga Tužitelja, narediti da banka ili druga pravna osoba koja vrši financijsko poslovanje dostavi podatke o bankovnim depozitima i drugim financijskim transakcijama i poslovima te osobe, kao i osoba za koje se osnovano vjeruje da su uključene u te financijske transakcije ili poslove osumnjičenog, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku. Sud može, na prijedlog Tužitelja, narediti poduzimanje i drugih potrebnih radnji iz člana 116. ovog zakona (posebne istražne radnje) kako bi se omogućilo

krivičnom zakonodavstvu i po svom sadržaju bi morali biti u potpunosti usaglašeni s njim, što nije slučaj u cijelosti.

Razlike u katalogu djela na koja se posebni zakoni primjenjuju mogu u perspektivi da dovedu do nejednakog zakonskog tretmana počinitelja krivičnih djela, u zavisnosti od toga na teritoriji kojeg entiteta je djelo izvršeno, odnosno u zavisnosti od jurisdikcije u kojoj se protiv njih vodi postupak. Time se znatno odstupilo od načela da sve osobe na teritoriji BiH moraju uživati ista procesna prava i garancije, a koji je bio vodilja prilikom sprovođenja reforme krivičnog zakonodavstva iz 2003. godine. Razlike u katalogu djela na koja se posebni zakoni primjenjuju na taj način mogu dovesti u pitanje i Ustavom zagaranirano načelo prema kojem sve osobe na teritoriji BiH moraju imati jednak obim zaštite prava i sloboda zagaraniranih Ustavom ili međunarodnim ugovorima, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.²⁵

Tabela 1. Prikaz relevantnih zakona u BiH²⁶

Krivičnopravni sistem	Zakonski okvir				
Bosna i Hercegovina		Krivični zakon BiH ("Sl. glasnik BiH", br. 3/03, 32/03 - ispr., 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/23 i 47/23)	Zakon o krivičnom postupku BiH ("Sl. glasnik BiH", br. 3/03, 32/03 - ispr., 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 29/07, 53/07, 58/08, 12/09, 16/09, 53/09, 93/09, 72/13 i	Zakon Bosne i Hercegovine o izvršenju krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera ("Sl. glasnik BiH", br. 22/2016 - prečišćen tekst)	Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 13/24)

utvrđivanje i pronalaženje nezakonito pribavljene imovine i prikupljanje dokaza o tome. Ako postoje osnovi sumnje da je neka osoba počinila krivično djelo, Sud može, na osnovu prijedloga tužitelja ili na prijedlog ovlaštenih službenih lica koja su dobila odobrenje od tužitelja, narediti da operater telekomunikacija ili druga pravna osoba koje vrši pružanje telekomunikacijskih usluga dostavi podatke o korištenju telekomunikacijskih usluga te osobe, ako bi takvi podaci mogli biti dokaz u krivičnom postupku ili poslužiti prikupljanju informacija koje mogu biti od koristi u krivičnom postupku. Sud može u bilo koje vrijeme u toku postupka donijeti na prijedlog Tužitelja privremenu mjeru oduzimanja imovine koja se ima oduzeti po KZ BiH, mjeru zaplijene ili drugu neophodnu privremenu mjeru kako bi se spriječilo korištenje, otuđenje ili raspolaganje tom imovinom. Članovi 72., 72a. i 73. ZKP BiH i ZKP BD BiH, članovi 86., 86a, i 87. ZKP FBiH i članovi 136., 137., 138. ZKP RS. Vidi i član 137a. ZKP RS Naredba za kreiranje forenzičke kopije.

²⁵USAID-ovog Projekat pravosuđa u BiH- Analiza sistema oduzimanja imovine pribavljene vršenjem krivičnih djela u Bosni i Hercegovini, juli, 2017. godina, str. 17., dostupno na <http://www.pfsa.unsa.ba/wp-content/uploads/2019/10/USAID-Analiza-sistema-oduzimanja-imovine-pribavljene-vrsenjem-krivicnih-djela-u-BiH.pdf> (posjećeno 10. novembar 2025. godine).

²⁶Preuzeto iz Vodič za oduzimanje imovine i imovinske koriste proistekle iz krivičnog djela, dostupno na <https://www.fazuoi.gov.ba/index.php/saopstenja/predstavljen-vodic-za-oduzimanje-imovinske-koristi> (posjećeno 10. novembar 2025. godine).

			65/18)		
Federacija Bosne i Hercegovine	Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom ("Službene novine FBiH", broj: 71/14)	Krivični zakon Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", br. 36/03, 21/04 - ispr., 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16, 75/17 i 31/23)	Zakon o krivičnom postupku Federacije BiH ("Sl. novine FBiH", br. 35/03, 56/03 - ispravka, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09, 12/10, 8/13, 59/14 i 74/20)	Zakon o suzbijanju korupcije i organiziranog kriminala u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 59/14)	Zakon o sudskoj policiji Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine FBiH", broj: 77/20)
Republika Srpska	Zakon o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela („Sl. glasnik RS“, broj: 65/18)	Krivični zakonik Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 64/17, 104/18 - odluka US, 15/2021, 89/21, 73/23 i „Sl. glasnik BiH“, broj: 9/24 – Odluka US BiH)	Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 53/12, 91/17, 66/18 i 15/21)	Zakon o suzbijanju korupcije, organizovanog i najtežih oblika privrednog kriminala ("Sl. glasnik RS", br. 39/16 i 91/17)	Zakon o sudskoj policiji Republike Srpske ("Sl. glasnik RS", br. 98/11 i 57/16)
Brčko distrikt Bosne i Hercegovine	Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine Brčko distrikta BiH ("Sl. glasnik Brčko distrikta BiH", br. 29/16 i 13/19)	Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ("Sl. glasnik Brčko distrikta BiH", br. 19/20 - prečišćen tekst, 3/24 i 14/24)	Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ("Sl. glasnik Brčko distrikta BiH", br. 34/13 - prečišćen tekst, 27/14, 3/19 i 16/20)	/	/

3.Pravni okvir za oduzimanje imovinske koristi u Republici Kosovo

Krivičnopravni sistem Republike Kosovo, u skladu sa savremenim evropskim standardima, uspostavlja sveobuhvatan normativni okvir koji omogućava efikasno oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnih djela. Ovaj institut ima za cilj da oduzimanjem nezakonito stečene koristi onemogući počinitelje da zadrže profit ostvaren kriminalnom djelatnošću, čime se realizuje osnovno načelo krivičnog prava – da se kriminal ne isplati.

3.1. Normativni osnov

Osnovni pravni izvor za oduzimanje imovinske koristi u Republici Kosovo predstavlja Krivični zakonik Republike Kosovo, koji u članovima od 73.–79. propisuje mogućnost oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom²⁷. Pored njega, ključni *lex specialis* je Zakon o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, kojim su definisani postupci, uslovi i nadležnosti u vezi sa sprovođenjem finansijskih istraga, privremenim mjerama i upravljanjem oduzetom imovinom²⁸.

Zakon o krivičnom postupku Republike Kosovo (br. 08/L-032) predviđa procesne odredbe o prikupljanju dokaza i preduzimanju mjera obezbeđenja u pogledu imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom. Takođe, Zakon br. 04/L-140 o Agenciji za upravljanje oduzetom imovinom uspostavlja institucionalni mehanizam koji je zadužen za privremeno i trajno upravljanje imovinom oduzetom po nalogu nadležnih sudova²⁹.

Zakonodavni okvir Republike Kosova zasnovan je na međunarodnim standardima i preporukama, naročito Konvencije Ujedinjenih nacija protiv korupcije (UNCAC)³⁰ i Konvencije Saveta Evrope o pranju novca, otkrivanju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom (Varšavska konvencija, 2005)³¹.

3.2. Postupak i mehanizmi oduzimanja

Postupak oduzimanja imovinske koristi u Republici Kosovo može biti klasičan (vezan za konkretno krivično djelo)³² ili proširen, kada se imovina oduzima iako nije direktno povezana sa dokazanim djelom, ali postoji očigledna disproporcija između zakonitih prihoda i vrijednosti imovine.³³

Klasični oblik oduzimanja imovinske koristi primjenjuje se u krivičnim postupcima u kojima je dokazano da je određena imovina ili materijalna korist nastala

²⁷Krivični zakonik Republike Kosovo („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 2/2019).

²⁸Zakon br. 05/L-049 o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 12/2016).

²⁹Zakon br. 08/L-032 o krivičnom postupku Republike Kosovo („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 24/2022).

³⁰Ujedinjene nacije. (2004). *Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije*. Ujedinjene nacije. Preuzeto sa <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/convention.html>. (posjećeno 16. novembar 2025. godine).

³¹Savjet Evrope. (2005). *Konvencija Saveta Evrope o pranju novca, otkrivanju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma (Varšavska konvencija, CETS br. 198)*. Savjet Evrope. Preuzeto sa <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=198>. (posjećeno 16. novembar 2025. godine).

³²Vidi član 96. Krivičnog zakonika Republike Kosovo.

³³Zakon br. 06/L-087 o proširenim nadležnostima za konfiskaciju imovine („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 23/2018).

kao neposredna posljedica izvršenja određenog krivičnog djela. U takvim slučajevima, veza između krivičnog djela i imovine je jasno utvrđena, a obaveza dokazivanja da je imovina stečena protivpravno u cijelosti leži na tužilaštvu³⁴.

Nasuprot tome, institut proširenog oduzimanja **imovine** koristi se kada neposredna povezanost između imovine i konkretnog krivičnog djela ne može biti dokazana, ali postoje osnovani razlozi za sumnju da imovina potiče iz kriminalnih izvora. Odlučujući element za primjenu ovog mehanizma jeste značajna neravnoteža između zakonitih prihoda okrivljenog i vrijednosti imovine kojom raspolaže, pri čemu se obaveza dokazivanja zakonitog porijekla imovine u određenoj mjeri prenosi na okrivljenog³⁵.

Finansijsku istragu pokreće tužilac kada postoje osnovi sumnje da je imovina pribavljena krivičnim djelom. Ova faza ima za cilj identifikaciju, praćenje i obezbeđenje imovine, kako bi se sprečilo njeno otuđenje. Privremene mere obuhvataju zabranu raspolaganja, zapljenu i zamrzavanje sredstava, a sprovode se po nalogu suda.

Konačno oduzimanje imovine vrši se na osnovu pravosnažne sudske odluke, kojom se utvrđuje da je imovina pribavljena izvršenjem krivičnog djela. U slučajevima smrti, bjekstva ili nedostupnosti optuženog, zakon predviđa mogućnost građanskog (civilnog) oduzimanja nezakonite imovine, što omogućava nastavak postupka bez krivične presude – rešenje koje je značajno u borbi protiv visoke korupcije i organizovanog kriminala.

3.3. Institucionalni okvir

Ključne institucije u sprovođenju ovog mehanizma su: Specijalno tužilaštvo Republike Kosovo (SPRK) i osnovna tužilaštva, koja iniciraju i nadgledaju finansijske istrage;

- Agencija za upravljanje oduzetom imovinom (AUI), osnovana 2010. godine, zadužena za čuvanje, upravljanje i raspolaganje imovinom dok postupak traje ili nakon pravosnažnosti presude³⁶;
- Finansijsko-obavještajna jedinica (FIU-Kosovo), koja obezbjeđuje podatke o sumnjivim finansijskim transakcijama³⁷;
- Policija Kosova, koja sprovodi operativne mjere na terenu i pruža podršku tužilaštvu³⁸.

³⁴Global Initiative Against Transnational Organized Crime. (2023, February). *Kosovo takes steps to increase value of assets seized related to organized crime*. Risk Bulletin #14. https://riskbulletins.globalinitiative.net/see-obs-014/03-kosovo-takes-steps-to-increase-value-of-assets.html?utm_source

³⁵*Ibidem*

³⁶Agencija za upravljanje oduzetom imovinom (AUI). (2010). *O agenciji*. Ministarstvo pravde. Preuzeto sa <https://aapsk.rks-gov.net/>. (posjećeno 16. novembar 2025. godine).

³⁷Finansijsko obavještajna jedinica Kosova (FIU). (2010). Ministarstvo za finansije. Preuzeto sa <https://fiu.rks-gov.net/about/>. (posjećeno 16. novembar 2025. godine).

Međuinstitucionalna saradnja u praksi se pokazala kao ključni preduslov za uspješnu primenu zakona, dok međunarodna saradnja sa EUROPOL-om, INTERPOL-om i evropskim mrežama za konfiskaciju (CARIN i ARO) doprinosi praćenju prekograničnih tokova imovine.

3.5. Komparativna analiza Bosne i Hercegovine i Republike Kosovo

Upoređujući pravne sisteme BiH i Republike Kosovo, mogu se uočiti brojne sličnosti, ali i značajne razlike.

Tabela 2. Upoređujući pravne sisteme BiH i Republike Kosovo

Element	Bosna i Hercegovina	Republika Kosovo
Pravni osnov	Višeslojni sistem (državni, entitetski i distriktni zakoni).	Jedinstveni zakon na državnom nivou (Zakon br. 05/L-049) ³⁹
Finansijska istraga	<i>Lex specialis</i> zakoni u entitetima i distriktu	Zakon sistemski predviđa finansijsku istragu ⁴⁰
Institucionalni okvir	Više institucija (entitetske agencije, tužilaštva)	Centralizovana Agencija za upravljanje oduzetom imovinom
Civilno oduzimanje	Ograničeno, primarno u KZ BiH	Izričito predviđeno u Zakon br. 05/L-049
Usklađenost sa EU standardima	Djelimična, neujednačena u praksi ⁴¹	Viši stepen harmonizacije sa direktivama EU (2014/42/EU) ⁴²

³⁸Policija Kosova. Preuzeto sa <https://www.kosovopolice.com/>. (posjećeno 16. novembar 2025. godine).

³⁹Zakon br. 05/L-049 o upravljanju zapljenjenom i konfiskovanim imovinom.

⁴⁰*Ibidem*

⁴¹U Izvještaju Evropske komisije o stanju u BiH za 2025. godinu navodi se da bi BiH trebala uspostaviti kapacitete na državnoj razini za oduzimanje imovine i upravljanje njome u skladu sa pravnom stečevinom EU. Primjedbe se odnose i na rijetku primjenu proširenog oduzimanja imovinske koristi i malu zastupljenost finansijskih istraga. Vidi: *Bosnia and Herzegovina Report 2025* – godišnji Izvještaj Evropske komisije o napretku BiH u procesu pristupanja EU, str. 45. Dostupno na https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5d8fc547-f8f8-456f-84e3-b38998acfafe_en?filename=bosnia-and-herzegovina-report-2025.pdf&prefLang=sl. U vezi sa prihvatanjem brojnih međunarodnih standarda u oblasti oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom možemo primijetiti da je njihova implementacija u domaćem zakonodavstvu samo djelomična, odnosno da postoji jedan dio standarda koji nije prihvaćen. Detaljnije o tome kao i o međunarodnim propisima koji se odnose na oduzimanje imovinske koristi pribavljene činjenjem krivičnih djela vidjeti u Pajić, D., Hajdarović, S.: Međunarodni standardi u oblasti oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, *Revija za pravo i ekonomiju*, godina 18., broj: 2. Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, 2017., str. 61-85. i Pajić, D.: *op.cit.*, str. 179-298.

⁴²Engl. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European

Iz prikazane komparacije proizlazi da je sistem Republike Kosovo normativno jednostavniji i institucionalno centralizovan, što doprinosi njegovoj efikasnosti. Ipak, praksa ukazuje da postoje izazovi u dokazivanju nezakonitog porekla imovine i u obezbeđivanju adekvatnih kapaciteta za upravljanje oduzetom imovinom.

4. Praksa i komparativna analiza slučajeva

4.1. Primjer iz prakse Bosne i Hercegovine

U praksi Bosne i Hercegovine, institut oduzimanja imovinske koristi često se razmatra u kontekstu proporcionalnosti između javnog interesa i zaštite prava vlasništva. Jedan od značajnih slučajeva je odluka Ustavnog suda BiH broj AP-495/21 od 19. septembra 2024. godine, kojom je analizirana zakonitost privremenog oduzimanja imovine na osnovu Krivičnog zakona FBiH i Zakona o oduzimanju nezakonito stečene imovine krivičnim djelom Federacije BiH.

U konkretnom predmetu, apelant je osporio odluku kojom mu je privremeno zabranjeno raspolaganje imovinom, smatrajući da time dolazi do povrede prava vlasništva garantovanog članom II/3.k) Ustava BiH i članom 1. Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima.

Ustavni sud Bosne i Hercegovine je u predmetu AP-495/21 (tačke 43.–49.) naglasio da se svaka mjera koja ograničava pravo vlasništva mora zasnivati na zakonu, služiti legitimnom cilju zaštite javnog interesa i biti proporcionalna cilju koji se njome nastoji postići. Sud je istakao da privremeno oduzimanje imovine kao preventivna mjera samo po sebi protivno Ustavu, ali da produženo trajanje takve mjere bez sudske revizije i procjene proporcionalnosti može dovesti do povrede prava vlasništva. Time je Ustavni sud potvrdio standard da je zakonitost i proporcionalnost osnovni kriterijum za ocjenu da li je privremena mjera oduzimanja imovine u skladu s članom II/3.k) Ustava BiH i članom 1. Protokola br. 1 uz Evropsku konvenciju o ljudskim pravima⁴³.

Sud je naglasio da se u svakom slučaju mora poštovati princip proporcionalnosti i pravične ravnoteže između interesa države da spriječi korištenje nezakonito stečene imovine i prava pojedinca da slobodno uživa svoje vlasništvo. Prema navedenoj odluci sudovi su prilikom određivanja i produženja privremenih mjera oduzimanja imovine dužni primjenjivati kriterije zakonitosti, legitimnog cilja u javnom interesu, proporcionalnosti mjere u odnosu na cilj koji se njome nastoji postići, njene vremenske ograničenosti uz obaveznu kontinuiranu sudsku kontrolu, te uspostavljanja pravične ravnoteže između interesa države i prava pojedinca na mirno uživanje imovine.

Union. Dostupno na <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0042> (posjećeno 10. novembar 2025. godine).

⁴³Ustavni sud BiH, Odluka AP-495/21, tačke 43.–49., 19. septembar 2024. godine.

Ova odluka ima značajan uticaj na praksu nižestepenih sudova u pogledu određivanja i produženja privremenih mjera.

4.2. Primjer iz prakse Republike Kosovo

U pravnom sistemu Republike Kosovo, oduzimanje imovine dobilo je širu primjenu nakon donošenja Zakona br. 05/L-049 o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom i jačanja prakse civilne konfiskacije. U sudskoj praksi ističe se odluka Vrhovnog suda Republike Kosovo u predmetu KO_46_23 (2023), kojom je potvrđena zakonitost djelimičnog oduzimanja imovine u postupku verifikacije njenog porijekla.

Sud je utvrdio da: Standard dokazivanja u postupku oduzimanja neopravdane imovine zahtijeva utvrđivanje krivične odgovornosti stranke, već je dovoljan civilni standard dokazivanja zasnovan na „ravnoteži vjerovatnoća“, odnosno postojanje osnovane sumnje da vrijednost imovine značajno premašuje zakonite prihode⁴⁴.

Ova odluka potvrđuje da kosovski model omogućava građansko (civilno) oduzimanje imovine, koje se može sprovesti i bez pravosnažne krivične presude, ukoliko postoje dokazi o disproporciji između prijavljenih prihoda i stvarne imovine. Time se postiže veća efikasnost, ali se istovremeno otvara potreba za jačanjem pravne zaštite stranaka, naročito kroz kontrolu proporcionalnosti i pravne lijekove.

4.3. Uporedna analiza sudske prakse BiH i Republike Kosovo

U oba pravna sistema prepoznaje se zajednički cilj – sprečavanje korišćenja nezakonito stečene imovine i onemogućavanje profitiranja od kriminalnih aktivnosti, ali se metodološki pristupi razlikuju.

Tab. 3.Uporedna analiza sudske prakse BiH i Republike Kosovo

Element analize	Bosna i Hercegovina	Republika Kosovo
Vrsta postupka	Krivičnopravni postupak (lex specialis u entitetima i distriktu)	Krivični i civilni postupak (građanska konfiskacija)
Standard dokazivanja	“Van razumne sumnje” (u krivičnom postupku) ⁴⁵	“Vjerovatnoća / osnovana sumnja” (u civilnom postupku)

⁴⁴Ustavni sud Republike Kosovo. (2024). *Predmet KO_46/23 – Odluka o oduzimanju neopravdane imovine.*

⁴⁵Standard dokazivanja „izvan svake razumne sumnje ne poznaje krivičnoprocesno zakonodavstvo u BiH. Vidi: M. D. Marković, Procesni položaj tužitelja u kaznenom postupku, Pravo i pravda, časopis za pravnu teoriju i praksu, godina XIV, br. 1, Sarajevo, 2015. godine, Udruženje sudija/sudaca u Federaciji Bosne i Hercegovine, 189. Međutim, ako pogledamo odredbu člana 3. stav 2. ZKP FBiH da sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježje krivičnog djela ili od kojih zavisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava

Element analize	Bosna i Hercegovina	Republika Kosovo
Institucije	Tužilaštva, sudovi, entitetske agencije	Specijalno tužilaštvo, Agencija za upravljanje oduzetom imovinom (AUI)
Proporcionalnost	Strogo ustavno-procesno ograničenje	Sudska diskrecija, ali sa ustavnim kontrolama
Efikasnost	Ograničena zbog fragmentacije zakona	Veća zbog centralizacije i civilnih instrumenata
Rizik za prava pojedinaca	Manji – visoki standardi dokazivanja	Veći – niži dokazni prag i prošireno oduzimanje

Uporedna analiza iz Tabele 3. zasniva se na normativno-dogmatskoj analizi važećih zakonskih rješenja i relevantne sudske prakse u Bosna i Hercegovina i Republici Kosovo. Na osnovu vrste postupka i primijenjenog standarda dokazivanja, Bosna i Hercegovina primjenjuje konzervativniji i strože formalizovan model oduzimanja imovine, vezan pretežno za krivični postupak, dok Republika Kosovo primjenjuje fleksibilniji model koji uključuje i civilno oduzimanje imovine. Takav pristup u Republici Kosovo omogućava veću efikasnost i reagovanje i bez krivične presude, dok sistem Bosne i Hercegovine obezbjeđuje snažniju zaštitu prava vlasništva i procesne garancije.

presudom na način koji je povoljniji za optuženog. Ovdje smo napomenuli da je pojam „sumnja“ upotrijebljen kao opšti pojam za sve oblike sumnje, pa obuhvata i osnovanu sumnju. Dakle, iz ove odredbe se vidi da počinjenje krivičnog djela treba dokazati bez sumnje, kako smo i naslovili ovaj stepen utvrđenosti činjenica. Više o tome vidi: Ljevaković, R.: Minimalni stepeni utvrđenosti činjenica i obezbjeđenosti dokaza (stepeni sumnje) u fazama krivičnog postupka. Anali pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici 19/2017, str. 249. U prilog opravdanosti primjene standarda van razumne sumnje u praksi sudova govori činjenica da je adversijarni krivični postupak tako uređen da se istim ne utvrđuje materijalna nego procesna istina. To znači da ovaj postupak rezultira relativnom, a ne apsolutnom istinom, tj. postupkom se postiže onoliko istine koliko je potrebno za presuđenje kod osuđujuće presude, jer se u protivnom donosi oslobađajuća presuda. Na takvo zaključivanje upućuje i odredba stava 2. člana 3. ZKP BiH, u kojoj se upotrebljava pojam sumnje u opštem smislu, tj. za sve oblike sumnje, pa i onu za koju se koristi pojam „van razumne sumnje“. Vidi: Primjena standarda izvan razumne sumnje u npraksi Suda BiH, Bilten sudske prakse suda BiH 2019, dostupno na <https://www.bih-pravo.org/primjena-standarda-izvan-razumne-sumnje-u-praksi-suda-bosne-i-hercegovine-t3105.html>.

5. ZAKLJUČAK

Oduzimanje imovinske koristi pribavljene izvršenjem krivičnih djela predstavlja jedan od najsnažnijih mehanizama u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Analiza pravnih okvira Bosne i Hercegovine i Republike Kosovo pokazuje da su obje države prepoznale značaj ovog instituta i uspostavile posebne zakone i institucije radi njegove efikasne primjene.

Bosna i Hercegovina, uprkos razvijenom zakonodavstvu, suočava se sa izazovima, neusaglašenosti zakonskih odredbi i neujednačene prakse i normative fragmentacije između entiteta i Brčko Distrikta, dok Republika Kosovo pokazuje viši stepen harmonizacije i savremeniji pristup kroz jedinstveni zakon i centralizovanu institucionalnu strukturu.

U obje države, budući razvoj ovog instituta treba usmeriti, u odnosu na BiH kausaglašavanju zakona na svim razinama u BiH, te posebno donošenje zakona koji bi regulisao navedenu oblast i na državnoj razini, zatim zajednički, jačanju finansijskih istraga, unapređenju međunarodne saradnje, kontinuiranoj obuci tužilaca i sudija, te obezbjeđivanju ravnoteže između javnog interesa i prava pojedinca na zaštitu imovine.

Praksa oba sistema potvrđuje da je oduzimanje imovinske koristi moćan instrument u suzbijanju organizovanog kriminala, ali njegova uspešnost zavisi od:

- dosljedne primene principa proporcionalnosti,
- efikasne koordinacije između tužilaštava, policije i nadležnih agencija,
- izgradnje stručnih kapaciteta za finansijske istrage,
- kao i harmonizacije zakonskih rješenja sa evropskim standardima (Direktiva EU 2014/42/EU).

U konačnici, iskustva Bosne i Hercegovine i Republike Kosovo pokazuju da su centralizacija postupaka, transparentnost u upravljanju oduzetom imovinom i efikasna međunarodna saradnja ključni preduslovi za uspešno sprovođenje ovog instituta i jačanje poverenja građana u pravosudni sistem.

LITERATURA:

Knjige, članci, publikacije:

1. Datzer, D., Mujanović, E., Deljković, I.: *Pravno uređenje proširenog oduzimanja imovinske koristi u kaznenom pravu Ujedinjene Kraljevine i Savezne Republike Njemačke*, Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu (Zagreb), vol. 27, broj 2/2020. godina,
2. Datzer, D., Sarajlija, S., Rondić, S., Helić, V., Petrović, B., Ferhatović, A., Kapo, K., Mujanović, E.: ur. *Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelima*, Priručnik za praktičare, Agencija ALIGO Sarajevo, Sarajevo 2016. godina,

3. *Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union.*
4. Ferhatović, A., Boban, H.: *Oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom u Federaciji BiH*, UDK 343.272, Godišnjak pravnog fakulteta u Sarajevu, LX-2017. godina,
5. *Konvencija Ujedinjenih nacija protiv korupcije*,
6. Kos, D.: *Problematika oduzimanja imovinske koristi vezana uz aspect organiziranog kriminaliteta*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 5 (2),
7. Kurtović-Mišić, A., Krstulović-Dragičević, A.: *Kazneno pravo (Temeljni pojmovi i instituti)*, DES-Split, Split 2014. godina,
8. Ljevaković, R.: *Minimalni stepeni utvrđenosti činjenica i obezbjeđenosti dokaza (stepeni sumnje) u fazama krivičnog postupka*. Anali pravnog fakulteta Univerziteta u Zenici 19/2017,
9. M. D. Marković, *Procesni položaj tužitelja u kaznenom postupku*, Pravo i pravda, časopis za pravnu teoriju i praksu, godina XIV, br. 1, Sarajevo, 2015. godine,
10. Novosel, D.: *Financijske istrage i progon počinitelja gospodarskog kriminaliteta*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu (Zagreb), vol. 14, broj 2/2007. godina,
11. Pajić, D.: *Krivičnoprocesni aspekti oduzimanja imovinske koristi pribavljenje krivičnim djelom*, Denis Pajić, Mostar 2020. godina,
12. Pajić, D., Hajdarović, S.: *Međunarodni standardi u oblasti oduzimanja imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom*, *Revija za pravo i ekonomiju*, godina 18., broj: 2. Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, 2017.,
13. Pavišić, B., Veić, P., Vučković, M.: *Komentar kaznenog zakona*, drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija u suradnji s Pravnim fakultetom Sveučilišta u Rijeci, Zavodom za kaznene znanosti Mošćenice, 1999. godina,
14. Petrović, B., Mujanović, E.: *Krivično djelo pranja novca u uporednom pravu*, Godišnjak Pravnog fakulteta u Sarajevu LII-2009. godina,
15. Savjet Evrope. (2005). *Konvencija Savjeta Evrope o pranju novca, otkrivanju, zapljeni i oduzimanju prihoda stečenih kriminalom i o finansiranju terorizma* (Varšavska konvencija, CETS br. 198),
16. USAID-ov Projekat pravosuđa u BiH- *Analiza sistema oduzimanja imovine pribavljene vršenjem krivičnih djela u Bosni i Hercegovini*, srpanj, 2017. godina,
17. Vodič za oduzimanje imovine i imovinske koriste proistekle iz krivičnog djela.

Zakoni:

1. Krivični zakon Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15, 40/15, 35/18, 46/21, 31/2023 i 47/2023),
2. Krivični zakon Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BD BiH br. 19/2020 - prečišćen tekst, 3/2024 i 14/2024),
3. Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016, 75/2017, 31/2023 i 58/2025),
4. Krivični zakonik Republike Kosovo („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 2/2019).
5. Krivični zakonik Republike Kosovo (KZRK) („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 2/2019),
6. Krivični zakonik Republike Srpske (Službeni glasnik RS br. 64/2017, 104/2018 - odluka US, 15/2021, 89/2021, 73/2023, "Sl. glasnik BiH", br. 9/2024 - odluka US BiH, "Sl. glasnik RS" 105/2024 - odluka US, 19/2025, "Sl. glasnik BiH", br. 14/2025 - odluka US BiH, "Sl. glasnik RS", br. 31/2025 i 85/2025 - odluka US)
7. Zakon br. 05/L-049 o oduzimanju imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 12/2016).
8. Zakon br. 06/l-087 o proširenim nadležnostima za konfiskaciju imovine („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 23/2018),
9. Zakon br. 08/L-032 o krivičnom postupku Republike Kosovo („Službeni list Republike Kosovo“, broj: 24/2022),
10. Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik RS br. 53/2012, 91/2017, 66/2018, 15/2021),
11. Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BiH br. 3/2003, 32/2003 - ispr., 36/2003, 26/2004, 63/2004, 13/2005, 48/2005, 46/2006, 29/2007, 53/2007, 58/2008, 12/2009, 16/2009, 53/2009 - dr. zakon, 93/2009, 72/2013, 65/2018),
12. Zakon o krivičnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BD BiH br. 34/2013 - prečišćen tekst, 27/2014, 3/2019, 16/2020),
13. Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br. 35/2003, 56/2003 - ispr., 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014, 74/2020),
14. Zakon o oduzimanju imovine koja je proistekla izvršenjem krivičnog djela Republike Srpske (Službeni glasnik RS br. 66/18),
15. Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik BD BiH br. 29/16, 13/19),
16. Zakon o oduzimanju nezakonito stečene imovine kaznenom djelom Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH br. 71/14).

Internet izvozi:

1. <https://hrcak.srce.hr/89302>
2. https://kriminalseneisplati.ba/wp-content/uploads/2017/02/Oduzimanje_imovinske_koristi_stecene_krivicnim_djelom_Prirucnik.pdf

3. <https://www.fazuoi.gov.ba/index.php/saopstenja/predstavljjen-vodic-za-oduzimanje-imovinske-koristi>
4. <https://hrcak.srce.hr/253349>
5. <http://www.pfsa.unsa.ba/pf/wp-content/uploads/2019/10/USAID-Analiza-sistema-oduzimanja-imovine-pribavljene-vrsenjem-krivicnih-djela-u-BiH.pdf>
6. <https://www.fazuoi.gov.ba/index.php/saopstenja/predstavljjen-vodic-za-oduzimanje-imovinske-koristi>
7. <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/convention.html>
8. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=198>
9. <https://www.kosovopolice.com/>
10. <https://fiu.rks-gov.net/about/>
11. <https://aapsk.rks-gov.net>
12. <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatynum=198>
13. <https://www.unodc.org/unodc/en/corruption/convention.html>
14. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014L0042>
15. <https://www.bih-pravo.org/primjena-standarda-izvan-razumne-sumnje-u-praksi-suda-bosne-i-hercegovine-t3105.html>
16. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5d8fc547-f8f8-456f-84e3-b38998acfafe_en?filename=bosnia-and-herzegovina-report-2025.pdf&prefLang=sl
17. https://riskbulletins.globalinitiative.net/see-obs-014/03-kosovo-takes-steps-to-increase-value-of-assets.html?utm_source

Maja Badžak, PhD

Indirect Taxation Authority, Mostar Regional Center, Head of the Investigation Group

Fejzi Beqiri, PhD, Assistant Professor

Faculty of Law, Universum International College, Pristina, Republic of Kosovo

**CONFISCATION OF ASSETS AS AN INSTRUMENT AGAINST ORGANIZED
CRIME: A COMPARATIVE ANALYSIS BETWEEN BOSNIA AND
HERZEGOVINA AND THE REPUBLIC OF KOSOVO**

Abstract: Organized crime in Bosnia and Herzegovina and in the Republic of Kosovo generates significant illegally obtained financial gain acquired through the commission of criminal offences, which often serves to finance further criminal activities.

Since the fundamental basis for the confiscation of assets obtained through criminal offences lies in the principle that no one may retain property benefits acquired through crime, and that such assets shall be confiscated by a court decision establishing that the offence was committed, an important question arises: do Bosnia and Herzegovina and the Republic of Kosovo possess the necessary instruments particularly in the normative domain to establish socially beneficial practices through the application of asset confiscation mechanisms and the conduct of financial investigations as an integral part of proceedings related to confiscation of illegally obtained assets?

The planned study will include a comparative analysis of legal instruments and practices in proceedings for confiscating unlawfully obtained property, examining the impact and effectiveness of asset confiscation in combating organized crime.

The analysis will be based on concrete cases, international reports, and regional practices, with the aim of identifying legal gaps and providing recommendations for strengthening confiscation mechanisms while maintaining a balance between criminal justice measures and the protection of property rights.

Keywords: asset confiscation, organized crime, financial investigations, criminal law, comparative analysis, Bosnia and Herzegovina, Republic of Kosovo.